

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu
7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusa
la casa cu 1 fl. mai multu pe
anu; — trimisu cu post'a în
lăintrulu monarchiei pe 1 anu
întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. —
In străinatate pe 1 anu 10 fl. s'eu
22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11
franci. — Numeri singuratici se
dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,
se platescu pe serie s'eu linia, cu
litere merunte garmondu, la prim'a
publicare câte 7 cr., la a dou'a si
a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste
aceea 30 cr. de timbru la tesau-
rulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face
in modulu celu mai usioru prin
asemnatiunile postei statului, a-
dressate de a dreptulu la Redacti-
nea Diariulu

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 69.

— Sibiu, Mercuri 27/8 Septembre. —

1880.

Fundatiunea Emanuilu Gosdu.

Dupa inventariulu din 1880 venitu la con-
sistoriulu metropolitanu in 2 Septembrie a. c. starea
activa a fundatiunei infintiate din averea feri-
citolui in Domnulu si nemoritoriulu Emanuilu
Gosdu este: v. a. fl. 598,293.34

Passiva „ „ „ 291,837.22

Prin urmare avere curata . fl. 306.456.12
in realitatile din capitala, a caroru valóre cresce pe
anu ce merge, si in efecte publice, in totu respectulu
sigure.

Dela 1870 de candu s'a primitu fundatiunea
de către reprezentanti'a prevediuta in testamentu,
a crescutu cu fl. 213,028.33 cr.

Dela acelasiu anu 1870 s'au datu in burse
(stipendie) v. a. fl. 29,562.

Venitulu fundatiunei pe 1880 este prelimi-
natu cu fl. 40,642.06

Erogatiuni fl. 25,719.80

Remane prisosu fl. 14,922.17

Din acestea $\frac{1}{3}$ parte s'a inpartitu de curendu
totu in stipendii pe 1880/1, era $\frac{2}{3}$ se capitalisedia
totu in sensulu testamentulu, dupa care acesta
fundatiune are se crésca, cá si buna-óra a lui
Alexandru St. Siulutiu, in cursulu aniloru la multe
milione.

Veduv'a maritanduse, a trebuitu a se escon-
tentá, totu conformu literei testamentulu, cu 60,000 fl.
+ 6 — 7 mii totu dumneaei, cá-ci a renuntyatu
la folosirea (usufructulu) viliei; acestea odata pentru
totudeauna, in cátu veduv'a nu mai are se pretinda
nimicu din remasulu barbatulu seu. De altumentrea
fia disu spre laud'a acestei dómne, aceea ce recu-
noscu si ddni membrii ai reprezentantie Gosduiane,
cá in totu decursulu liquidarei si regularei averiloru
si fonduriloru remase, s'a portatu cu mare pietate
pentru fostulu seu sociu de casatoria, si in casuri
unde liter'a testamentulu lasá óresicum locu la in-
doieli, a manifestatu in pretensiunile sale o mode-
ratiune demna de o dama nobila, incaldita totuodata
de sentimentulu religiosu si de celu nationale. Dara si
domnii reprezentanti, alesi unulu cá unulu din intrég'a
provincia metropolitana, au lucratu, precum numai

se póte asteptá dela barbati de conditiune sociale
si de rangulu ddloru. Din toti, eminentele meritu
relativu la supravighiarea administratiunei fonduriloru
se atribue de către colegii si confratii sei domnulu
septemviru cav. Joanu de Puscariu, carele cum petrece
in capitala, apoi nici nu'si pregeta a fi cu tota
luarea aminte la mersulu afaceriloru fundatiunei.

Ori-candu vine inainte afacerea fonduriloru lui
Emanuelu Gosdu, multime de suveniru, mai multu
triste decâtu placute, se destépta in memori'a nóstra.
Macedoromanu de origine, advocatu dintre cei mai
renumiti in totu coprinsulu Ungariei, barbatu de
mare influinta la tóte auctoritatile publice superiori
si supreme ale tieriei, inaintatu mai multu fara voi'a
sa la ranguri de prefectu (comes supremus) si de
membru la inalt'a curte, — ce aprópe érá tenta-
tiunea, cá se apuce si densulu calea altoru romani
si slavi — se se renege, cu atátu mai usioru, cu
cátu in opiniunile sale politice differia de multi
dintre noi. De nenumerate-ori obiectu alu infame-
loru insulte si calumnii aruncate asupr'a lui, tocmá
si de către unii carii se sustineau numai din
ajutoriulu de bani cu care i miluía densulu, pentru-cá
indata a dou'a di se'lu inprósce cu noróie de pe
strade, in nesce diarie dedate a se invérti si ele
in tin'a coruptiunei. Dara nu si érá nu; ci dupa
atâtea insulte suferite dela ai sei, in locu de a
isi scuturá pulberea caltiamentelor si a'si întórce
cu totulu faci'a de către ómeni pre cátu de ingrati,
pre atátu si fanatici, mai multi contimpurani carii
se mai afla in viétia, l'au vediutu in conversatiuni
private cu lacrimile in ochi si auditu dicundu: „Ei
me insulta si calumniédia cá pe unu vrasmasiu alu
natiunei, unii din fanaticismu care nu suferu a
respectá opiniunile politice ale altora, érá altii,
cá-ci nu inpartiu cu ei totu ce am castigatu cu
sudórea mea. Lasa lasa, cá voru cunósce ei dupa
mórtea mea, cine a fostu Gosdu.“

Acum ilu cunoscú, dupa mórte, elu inse nu
mai este intre noi, pentru-cá s'eu se'i erte, s'eu se
le dica precum disese unu altu macedoromanu aici
in Sibiu unui individuu ingratu si nerusinatú: „N'a m
sciutu cá crescu o vipera la sinulu meu.“

Transilvania.

— Sibiu, 3 Sept. n. (Sciri locali si pro-
vinciali.) Dupa trei septemani cu ploí, urmara alte
trei cu timpu seninu, dile calduróse, numai noptile
recoróse. Tóte cerealiile cu spice sunt adunate,
éra pe unde s'au introdusu machine de trieratu,
gránatiile se afla si in cosiuri s'eu in gránarie. Pe
alocurea se cosesce érb'a a dou'a (otav'a); pe airea
ii mai lasa timpu de crescutu. Papusoiulu (cucu-
rudiulu) in tinuturile acestea prosperédia prea bine;
acéstá póte fi una din cauzele scaderei pretiuriloru
de cerealia in mai multe piatie ale Transilvaniei.
Suntemu inse de parere, cá economii nostrii se
nu'si pregete a'si castigá pe fiacare septemana
informatiuni cátu mai exacte si autentice despre
starea pretiuriloru, atátu in tiéra la noi, cátu si
in piatiile principali, cum e B.-Pest'a, Vien'a,
porturile Dunarei in Romani'a, se se interessedie
si de rezultatele recoltelor din alte tieri, in care
se espórtá cerealie, nu numai din Romani'a si Un-
gari'a, ci si din o parte a Transilvaniei. Se nu
dea crediementu usioru la cáti toti speculanti vicleni
si la asia numitii agenti caletori (commis voyageurs),
cutrietori de tieri si mari, cari infasiura si ametiescu
cu vorbe late, dau arvune mari, apoi ii fereca cu
contracte captióse.

Repetimu ceea ce amu disu si scrisu de ne-
numerate-ori: se ne ocupamu si noi mai in adinsu
de diversele ramuri ale economiei nationale,
cá se nu pérda agricultorii, proprietarii si preste
totu tiér'a intréga sute de mii si milioane pe fiacare
anu, numai din lipsa de orientare practica. Nu
este de ajunsu a fi numai bunu economu, ci se
mai cere, cá economulu se aiba si unu tactu de co-
merciantu, cá se nu venda s'eu se cumpere nici
prea curendu nici prea tardiu. De candu se in-
tindu si pintre muntii nostrii cali ferate, câteva
orasi si orasiile, care mai inainte nu aveau nici
o inportantia comerciala, au inceputu a se preface
in empóriuri de produse agricole, cautate preste
asteptare.

Asia sunt Segisiór'a, Mediasulu, Fagarasiulu
si — ceea ce nu ar fi crediutu nimeni, miculu
Blásiu incepe se intréca pe multe, ceea ce se cu-

Foisiór'a „Observatoriulu“.

Instructiunea si educatiunea de moda.

Astadi e recunoscutu, cá o natiune nu póte merge
cu pasi siguri pe calea progressulu, de cátu avendu
invariabil'a busola, educatiunea si instructiunea. Acéstá
face in dilele nóstre obiectulu preocupatiuniloru con-
stante alu toturor statelor adevratu civilisate.

„Ori-ce progressu, a disu J. Simon, are de prin-
cipiu vointi'a si inteligenti'a umana. A fortificá vointi'a,
a desvoltá inteligenti'a, este nu numai a realisá unu
progressu, dar inca a face passibile, facile, necesarie tóte
progressele ulterióre.“

Aceste veritati, nimeni nu le necunósce, fia-care
le proclama cu entusiasmu, afara de ignorantulu, fasci-
natu de prejudicii, care facéndu'si o idea falsa de ceea
ce nu póte se'si esplice, nu intrevece fericiitele fructe
pe cari le procura instructiunea.

Nimicu nu e mai periculosu de cátu ignorantia,
mai alesu pentru unu poporu liberu. „Ignoranti'a pune
libertatea in pericolu“, a disu E. de Girardin, si Labou-
laye asemenea; „pe ómenii cari ratiónedia, ii poti de-
terminá se accepte totulu, chiaru miseri'a; dar ce e
mai tenace si mai surdu de cátu ignorantia?“

Educatiunea si instructiunea trebuie dar se ocupe
loculu de onóre in societate si natiune.

Ele lucrédia inpreuna; cu tóte acestea educatiunea
are prioritatea: indata ce prunculu parascesce léganulu,
rolulu educatiunei incepe; in urma, instructiunea vine
se'i dea luminele sale, gasindu inse, pâna la unu punctu
óre-care, terénulu preparatu. De aci inainte, actiunea
loru continua pâna formédia pe omu. Amendoue su-
blime si regeneratórie; dar preponderanti'a o are edu-
catiunea, cá-ci s'a observatu cá cea mai instruita natiune
cu moralulu decadiutu, este mai perduta de cátu celu
mai neinstructu poporu cu moralulu ridicatu.

Éta cum se esprima profundulu cugetatoriu Spencer.
„Valórea si forti'a unei societati sunt basate pe
caracterulu cetatieniloru cari o formédia; si pentru-cá
educatiunea este mijloculu celu mai certu de a influentiá
asupra caracterulu, resulta naturalu, cá prosperitatea
societati este basata pe aceea a familiei. Sciinti'a care
concura mai directu la desvoltarea familiei, trebuie se
preponderedie asupra aceleia, care asigura existenti'a
societati.“ — Acestea tóte cá introduciune.

Intrandu in fondu si loviti de dorerós'a realitate,
vedemu cá maioritatea avutiloru nostrii nu incedédia de
a se conduce de absurd'a autoritate a modei in materia
de educatiune. Trebuie dar a ne ridicá la unu nivelu
mai inaltu si a lasá modulu comunu si empiricu de a
judécá lucrurile, intrebuintyatu chiaru de ómeni inteli-
genti, cari pretindu a esercitá o óre-care supraveghiare
asupra culturei intelectuale a copiiloru lor. Este fórté
necessariu a espune acestu modu de procedere, cá se
vedemu cá ómeni ne promite viitoriulu si cum sunt for-
mati multi din presentu.

In palatele maretie, unde aurulu se calca in pi-
tióre, éca se nasce unu copiasiu plapandu, care de abia
vediendu lumin'a, astépta sinulu caldurosu alu mamei
sale. Dar óre mam'a sa ilu va nutriti? O nu! de die-
cimi de dile nutricea a fostu cautata si deabia ce mi-
culu prunculetiu apare pe lume, este aruncatu in bra-
tiele unei marcenare, care pléca pe usia cu elu, cá se
nu incomodedie prin plansete pe delicat'a lui mama.
Prin colibele cele mai retrase si cele mai sordide, in
rendulu servitoriloru si chiaru cu animalele, cresce fiulu
cutarui omu mare, innotandu in miserie, cá-ci galant'a
lui mama nici nu scie in ce parte se afla; si astfelu,
acela care mai tardiu are se devina unu cetatiénu si
care póte se conduce interessele sale, inca de micu nu
scie cine'i mam'a sa, inca debilu este strainu de toti,
cunoscéndu'si de abia doic'a, care, de multe-ori ilu tran-
tesce dintr'unu coltiu intr'altulu, fiindu destulu de ocu-
pata cu numerosii ei copii. Ce afectiune si ce caldura
póte simti miculu copilu dela o straina? Ce esemplu
se se gravedie in fraged'a lui ánima si cum se prepara

debilulu lui sufletu pentru a potea mai tardiu se pri-
mésca o buna instructiune?

Dupa ce copilulu are 4—5 ani, si dupa ce are
dejá infiltrate in ánim'a lui cele mai rele deprinderi,
din societatea in care a traitu, este adusu la luxós'a
lui mama. Candu se intempla cá copilulu se nu se dea
afara din casa, atúnci i se aduce o nutrice, care se
cauta de preferintia a fi straina; i se confiadia copilulu
si o instalédia intr'o camera aparte, lângá aceea a gu-
bernantelor, si care e de ordinaru cea mai extrema, fiindu
cá parintii nu voru a li se rapí efectele produse de
tonurile operei s'eu ale concertelor, prin discordantele
si incomodatórele plansete ale copilulu. Déca doic'a e
germana, primele accente ce scóte copiasulu sunt pe
tonuri germane: Mutter, Fater; daca sunt franceze: mamá,
papá; é' favoritele de odinóira, miter'a si pater'a, pri-
vescu cu ochii plini de invidia si gelosia pe madamele
germane si franceze, cari prin farmecile lor au facutu
se le tréca mod'a, precum si romanesciloru mama, tata,
cari sunt proscrise cu cea mai aspra rigóre.

Educati-ve voi singure, mame, pe copii, daca voiti
a dá societati ómeni, cá-ci inca dela sinu, prin glume
si surisuri, se prepara terenulu educatiunei unui copilu.
Numai mam'a póte modulá ánim'a cea flexibila a iubi-
tului seu fiu, spunendu'i inca de micu exemple frumoése
si invetiandu'l se iubésca adevierulu si se practice vir-
tutea. Femei'a singura are celu mai vastu imperiu pe
lume, si influintiele ei se esercita asupra omului dela
léganu pâna la mormentu; ea e unic'a care apara cu
o lacrima si comanda printr'unu surisu! Nutriti singure
copii, nu ve conservati peptulu si tali'a pentru a ve
mandri prin baluri si spectacole, spre a cuceri ánimile
galantiloru; fiti simple in luxu si gratii, érá scrupulóse
in educatiunea copiiloru, cá-ci trofeulu celu mai neperi-
toriu alu unei femei este acela, de a dá societatiei bar-
batii integri, éra nu automati!

Dupa ce nutricea si-a complinitu rolulu, copilulu
trece in man'a guvernantelor. Dar cine sunt acele
guvernante? Resturile bulevardelor Parisulu s'eu al-
toru orasie mari, cari ne mai avendu nimicu de facutu,

nósce si din fisionomi'a sa actuala, că-ci pe anu ce merge se ridica case noue, trottoare, apeducte modeste; le remane inse că se infrene si Tarnav'a cătu mai curendu prin plantatiuni, dacă nu voru că se le dispara sieslul până spre lini'a calei ferate. Ce lucru mare vreo 10—15 mii de salci tinere si tufe de rachiti.

Mai tinendu dilele calduróse, vinicultorii potu sperá si estimpu unu culesu bunisioru, dacă nu in calitatea din anulu trecut, celu pučinu in cantitate, mai alesu pe unde n'a batutu grindin'a.

— Dupa alte sciri primite in urm'a departarei ministrului Trefort dela Sibiu, ne mai veni o scrisóre despre o scurta intempinare ce avu escel. sa la vecin'a comuna Vestemu in demánéti'a plecarii sale. Că 100 de barbati si vreo 50 baiati de scóla esindu'i inaintea trasurei, parochulu localu on. dn. Teodoru Comanu se adressá cãtra ministru cu o cuventare de buna venire in limb'a nóstra, felicitandu'lu de buna venire in acestea regiuni si cerendu'i totuodata patronarea scóleloru romanesci. Dn. ministru respunse preotului in limb'a germana, pe care multi dintre fostii granitari o mai intielegu, si dupa-ce premisse că a intielesu o parte din cuventare, multiami si asigurá pe cei de facia, că nu va uitá nici de scólele granitiare, in fine adaose că regreta a nu se putea esprimá in limb'a nóstra, dăra se va silí, că pre candu va mai trece prin aceste regiuni, se o pricépa mai bine.

— (Afaceri de ale Asociatiunei transilvane.) Fiindu-că processele verbali ale adunarei generale dela Turd'a n'au ajunsu nici până astadi la comitetu, si intr'aceea publiculu care nu a participatu la lucrarile adunarei, voiesce se aiba informatiuni speciali dela aceea, noi vomu comunicá deocamdata din ceea ce avemu in mana, adeca din Ratiociniulu pro 1879—80 portatu de cãtra onor. domnu Const. Stezariu, c. r. capitanu in pens., in calitate de cassariu, luat in revisiune la comitetu prin oo. dd. Josifu St. Siulutiu, Joanu Popescu si dr. D. P. Barcianu, tiparitu si inpartitu la membrii, datu apoi si in revisiunea comisiunei esmise de cãtra adunarea generale, comparatu cu cartile si aprobatu in tóte partile sale. Asia spre informarea celuilaltu publicu scótemu pre cătu ne permite spatiulu, din acelasiu ratiociniu urmátóriele cifre:

In adunarea generala din 3—4 Augustu 1879 tinuta in Segisiór'a, fondulu Asociatiunei s'a adeveritu a fi: v. a. fl. 73,932.60 cr.

In anulu curente 1879/80 au intratu:

Tacse dela membri fondatori si ordinari	fl. 1860.90
" " " ajutatori si alte oferte	" 55.38
Pentru diplome	" 18.—
Interesse dupa osebite Obligatiuni de statu si actii de institute publice	" 3094.67
S'au scosu din cass'a de pastrare capitale si interesse decadiute	" 1016.29
S'au elocatu successive de nou in cass'a de pastrare la institutul „Albin'a“	" 1388.35
Dela societatea studentiloru romani din Zürich anume „Junimea“ dupa dissolvarea ei	" 219.60
Restulu cassei dela despartimentulu IV (S. Sebes)	" 49.52
Pentru foi'a asociatiunei „Transilvani'a“ si „Analele“ (fasciculu I) vendute	" 10.30
Sum'a intratelor	fl. 81,645.61

s'au hasardatu in lume pentru a'si gasí cu orice modu esistenti'a, dupa ce au trecut prin tóte fazele scandalóse ale vietiei; pline de vicii si desgustate de lume, voiescu a traí retrase la intunerecu, rusinate de triste reminiscentie ale trecutulu lor, éra altele servitóre si ingrijitóre dela otelurile Vienei, Pestei etc., aruncate de sörte pe aici, au misiunea de a formá ánimile fragede ale multoru copii de ómeni avuti si mari. Frumósa pedagogia si demna de admiratu.

Ajunsu aci, invatia tóte datinele si tóte viciile straine, cu cari abil'a lui gubernanta se silesce a'lu adapá, astfelu că la etatea de 7 séu 8 ani, elu are tóte obiceiurile si limb'a unui strainu. N'a fostu destul că sermanulu copilu a ignoratu din fasia pe mum'a sa, acum nu'i este permis nici a cugetá in limb'a sa propria si a'si cunosce datinele si natiunea sa. Ani intregi invatia o multime de volume si farmecile tieriloru straine, si cu tóte astea nu scie istori'a stramosiloru lui si situatiunea tieriei. In ce parte a lunei se procedéa cá la noi, unde copii invatia totu ce e strainu, si pe urma — dacă mai are timp — pe ale sale? Si de ce utilitate ar putea fi societatiei acela, care de micu a cugetatu si a vorbitu strainu de tiér'a lui, strainu de sínulu mamei sale, de limba si moravuri?

(Va urmá.)

Esite:

Remuneratiune secretariului I pro Sept. până Dec. 1878 cá redactoru fóiei „Transilvani'a“	fl. 133.33
Remuneratiune secretariului II pe anulu 1879/80	300.—
Remuneratiune cassariului	200.—
Remuneratiune bibliotecariului	60.—
Spesse de cancelaria	100.—
Unui scriitoriu	150.—
Chiria pentru localulu cancelariei comitetului Asociatiunei	100.—
Pentru procurarea de carti in biblioteca	92.57
Spesse extraordinarie	132.93
2 stipendii pentru elevi de scóle reale à 70 fl.	140.—
2 stipendii pentru elevi de scóle comerciale à 70 fl.	140.—
1 stipendiu pentru gimnasisti	70.—
1 stipendiu pentru unu studentu de filosofia la universitate	400.—
4 stipendii pentru ascultatori de pedagogia in patria à 60 fl.	240.—
1 stipendiu pentru unu ascultatoriu de agronomia	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fostulu comitatu Doboc'a	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea N. Marinoviciu s. din Reginu	60.—
1 stipendiu pentru unu gimnasistu din fundatiunea Galliana	—.—
Unu ajutoriu pentru unu gimnasistu din fundatiunea gimnasistulu de 5 classa E. D. Basiota Motiu Dembulu	20.—
Unu ajutoriu pentru unu meseriasiu din fundatiunea Tofaléna	20.—
Ajutoriu pentru sodali si invetiacei de meserii	400.—
Ajutóre pentru scóle poporale serace	400.—
Pentru sectiunile literarie scientifice si tiparirea Analeloru (fasciculu I)	331.67
Pentru servitoriulu cancelariei Asociatiunei	180.—
Premie la 4 invetiatori pentru pomaritu à 25 fl. din bugetulu anului trecut	100.—
Scólei de fetitie din Campeni, din bugetulu anului trecut	200.—
Capitale scóse din cass'a de pastrare	428.17
Banii elocati in cass'a de pastrare sub N. cur. 7	1388.35
Directiunile cercuali N. I si IV au retinutu din sumele intrate la acelea cá anticipatiuni	40.—
Sum'a esiteloru	fl. 5947.02

Detragédu erogatele remane la adun. generale a XIX in restu fl. 75,698.59

La fondulu aratatu mai susu in sum'a de fl. 73,932.60 cr. au mai intratu pe a. 1880 in bani si in efecte sum'a de v. a. 7713.01 cr.

Ací se ne oprimu la terminulu efecte, că-ci adeca din acésta suma au incursu v. a. fl. 805 in obligatiuni s. a. cá dela membrii pe viétia, fundatori, testatori, si asia s'a facutu sum'a totala 81,645 fl. 61 cr. De aici s'au coperitu spessele budgetului regulatu de cãtra susu numit'a adunare generala si unele votate de cãtra cea din a. 1878 de ex. 200 fl. la scól'a din Campeni, 100 la do-centi, carii nu'si luasera premiile.

Asia spessele pe a. c. 1880 au fostu 5947 fl. 2 cr.

Conformu statuteloru, din venitul curatu $\frac{1}{5}$ se adaoge in fiacare anu la capitalu, éra $\frac{1}{5}$ se cheltuescu dupa cum afla cu cale, nu altu-cineva, ci numai adunarea generale.

Cu tóte acestea, unii ómeni torturati de ure personali, si D-dieu mai scie de ce interesse misterióse, nu incetédia a calumnia pe comitetulu alesu totu de cãtra adunarile generali, din câte 12 si respective cu suplentii, din 18 barbati, totu la câte 3 ani, in absoluta libertate, cá si cum acelasiu comitetu ar dispune de venitu numai dupa vointi'a si capritiele sale.

Aniversarea lui 2 Septembre la Berlin.

Diarele germane ne aducu ordinulu de di pe care imperatulu Wilhelm l'au adressatu armatei cu ocaziunea serbarii celei de a diece'a aniversare a bataliei dela Sedan:

Soldati ai armatei germane!

Pentru mine este o trebuintia adencu simtita de a me uní cu voi in celebrarea dilei in care

acum diece ani, prin grati'a lui Domnedieu, s'a acordatu armelor germane un'a din victoriile cele mai glorióse din istori'a lumii. Amintescu memoriei acelora, care in acele timpuri erau in armata, seriósele ingrijiri cu care amu intratu in acestu resbelu cu o armata, care ne éra cunoscuta prin minunatele ei calitati, totu asemenea le amintescu si entusiasmulu generalu si sentimentulu celu inaltu cu care luara parte toti principii germani si tóte popórale germane strinsu unite pentru onórea patriei germane. Se amintescu asteptarea cea ingrijitóre din primele dile, si apoi ántaiele sciri care sosira despre victoriile dela Weissenburg, Wörth, Spichenen, le amintescu dilele din fati'a Metzului, dela Beaumont si cum in fine la Sedan lupt'a se resolvá intr'unu chipu care isbescu sperantiele nóstre cele mai indrasnetie si asteptarile nóstre mai mari.

„Mai amintescu inca cu celu mai caldurosu sentimentulu de recunoscintia si pe acei barbati prea respectabili, cari v'au condusu in acele timpuri de gloria, si in fine amintescu grelele, dorerósele sacrificii suferite, dar cu care amu rescumperatu victoriile nóstre. Mari au fostu timpurile acelea prin care amu trecut acum diece ani; amintirea loru face cá ánimile nóstre ale toturoru, până la cea din urma suflare, se bata cu taria, si ele voru ímplea de mandria si pe urmasii nostrii cei mai departati candu isi voru aduce aminte de faptele stramosiloru lor. Cum traiescu in mine sentimentele celei mai adenci recunoscintie pentru grati'a lui Domnedieu si pentru cele mai inalte multiamiri acelora, cari au ajutatu in acele timpuri cu sfaturi si fapte, acésta am probat'o adese-ori, si voi cunosceți destulu de bine ánim'a imperatului vostru, spre a scí, că aceste sentimente voru remanea aceleasi in mine până candu Domnedieu imi va lasá viétia, si cá ultim'a mea gandire va fi totu o cerere de binecuventare pentru armata.

„Cu tóte acestea armat'a, avendu consciintia de recunoscintia si calduros'a dragoste a imperatului ei, cătu si de just'a ei mandria pentru succesele reportate acum diece ani, trebue se fia necontentu preocupata de ide'a, că numai atunci va putea reputá succese mari, dacă va fi unu modelu pentru indeplinirea tuturor cerintieloru onórei si datoriei, dacă va pastrá in tóte inpregiurarile cea mai aspra disciplina, dacă sirguinti'a loru spre a se formá pentru resbelu nu se va molesí nici odata, si in fine déca nu se va despretiui nici chiaru celu mai micu lucru spre a pune educatiunii ei o temelia solida si sicura. Faca-se in toti timpii o buna primire acestoru cuvinte ale mele — chiaru si candu nu voiu mai fi aci — si atunci armat'a germana va fi unu aprigu aperatoriu alu patriei pentru grelele inpregiurari ce le va putea aduce viitoriulu si pe care Domnedieu se le tina cătu mai departe de noi.“

(Romanulu.)

Russi'a si popórale din peninsul'a balcanica.

Diariulu „Nowoje Wremja“ isi esprima intr'unu lungu articolu sigurantia, că voru fi zadarnice tóte incercarile diplomatiei de a întórce popórale slave din peninsul'a balcanica din calea care duce la o unire a loru morala cu Russi'a, că-ci popórale slave din Orientu 'si-au creatu unu viitoru prin liberarea centreloru lor, Serbi'a si Bulgari'a, si acestu viitoru este strinsu legatu cu poporulu rusu prin nisce legaturi ce nu se potu starimá. De aceea dar, dice acestu diaru, credemu că tóte incercarile diplomatice in privinti'a acestoru tieri nici nu merita se fia inserate in cronic'a generala slava.

Trecédu apoi la inputarea că press'a russésca pastrédia o atitudine nepasátóre fatia cu interesele slave, „Nawoje Wremja“ scria urmátórele:

„In acésta privintia nu suntemu nepasatori, dar suntemu nevoiti a observá o asemenea atitudine din caus'a unoru motive serióse; mai ántaiu dorimu cá unitatile slave independinte se se desvolte fara sfaturile straine, ba chiaru fratiesci, si alu douilea, avemu o prea mare incredere in puterea de viétia a popóraloru slave, spre a ne amestecá in afacerile lor casnice. Peninsul'a balcanica mai coprinde in sine o bogata provisiune de cestiuni neresolvate. Forti'a inse care inprastia si grupédia aceste cestiuni, nu trebue cautata in Orientu, ci in Vestu. De aceea si vorbimunoi mai adese ori despre Vestu, de cătu despre Serbi'a, Bulgari'a si Greci'a. Afara de acestea amesteculu poteriloru dela Vestu in Turci'a nu este tocmai interessantu cá faptu, ci elu servesce in acelasiu timp si cá termometru pentru relatiunile reciproce ale poteriloru, adica pentru tóta politic'a européna. Din acestu punctu de vedere, iminent'a demonstratiune navala ne va procurá o imagine, in care se va vedea nu tocmai o coali-

tiune a Europei, câtă o împartire a puterilor în două grupuri. Această împartire reiese pretutindeni cu o oarecare lamurire. Astfel, de exemplu, abia „Neue freie Presse” aruncase cestiunea asupra ocupării Balcanilor de garnizoane turcesci, și această din punctul de vedere că Austrii a resimțit o temere în fața unui popor bulgar unit, și îndată la République française declara, că acestu planu este neexecutabil și că pentru Francii a mai alesu nu este vrednicu de dorit. Asia va fi și pe viitoriu. De o parte voru merge Englii, Francii și Itali, era de cealaltă parte Austrii și Germanii.

„Relatiunile dintre cele trei puteri de susu devinu din di în di mai complicate fatia cu Turcii. Indiile, Tunis, Syrii și Albani sunt punctele arditoare, prin care aceste puteri vinu în contactu cu Turcii. Austrii și Germanii caută pentru poporale lor unu debusieu spre Dunare. În aceste combinațiuni și greutăți pozițiunea Rusiei este foarte favorabilă, era rolulu ei diplomaticu este celu mai multamitoriu, adică acela alu așteptării, cu siguranța că pe loculu acțiunii, coalițiunea în două peri se va transforma într-una singură. Din acestu punctu de vedere noi așteptam cu nerăbdare realizarea amerintarilor îndreptate contra Turciei, și suntemu siguri că, ori câtă de mare ar fi avantajulu ce Europă de Vestu va trage din această procedere, poporale dela Balcani și cu densele Rusii, voru avea unu castigu și mai mare. (Romanulu.)

Discurse parlamentare ținute în cestiunea agraria transilvană.

Sedintă din 8 Iunie 1880.

(Urmare.)

Bokross Elek: Pertractarea de autenticare este aceea, care o confunda d-lu Veszter cu pertractarea ce nu o vede în proiectu, și care voiesce se o introducă în reprezentatiune; pertractarea această înse este deja, se coprinde în proiectu apriatu și categorice, ăr reprezentatiunea nu este chemată să suplinească vreo pertractare, pentru-că ea propriamente este unu remediū de dreptu dela judele pertractatoriu la tribunalu. Se numesce reprezentatiune pentru aceea, că pe lângă o sistemă de competență cu totul nouă se nu se întrebuintie o nomenclatură statorită pentru alte referințe. Deci reprezentatiunea că remediū de dreptu trebuie rezolvită fără consultarea partidelor.

Dacă d-lu deputatu ar mai dori o pertractare și asupra acestei reprezentatiuni, atunci după mai multe pertractări ținute succesive sub decursulu lucrarilor pregătitoare, amu mai provocă o pertractare, care n'ar avea absolutu nici unu substratu, și carea fiindu deja toate cestiunile separat pertractate, n'ar conținea altu ceva, de câtă reflectări superflue asupra observarilor ce s'au făcutu la pertractările premerse.

Această pertractare ar întârziă rezolvirea cauzei, n'ar formă de locu mai multa garanția de câte sunt deja în proiectulu de lege, și ar însărcină procedură cu astfelu de spese, provocate de o pertractare în fața locului, cari nu s'ar putea justifică.

Parteniu Cosm'a (întrerupându): Nu în fața locului!

Bokross Elek (continuându): Dacă d-lu P. Cosma cugetă că acea pertractare nu ar trebui ținută în fața locului, chiaru esclămarea d-sale dovedesce că intențiunea nu este corespunzătoare, căci în cauze, unde sunt 100—1000 partide interesate, nu se poate pertractă cu succesu altcun de câtă la fața locului.

Deci ve rogă pentru susținerea textulu comisiei. **Veszter Imre** cere cuventu pentru rectificarea cuvintelor sale reu interpretate: Eu nu am cerutu pertractare la fața locului, și n'am voită alta de câtă aceea ce intenționă și proiectulu de lege, adică a da ocaziune partidelor, că în privința planșorilor referitoare la lucrările pregătitoare se se pōta folosi de ajutorulu tribunalului. Acı nu pōte fi vorb'a de aceea: că oare corectă a procedatu judele pertractatoriu s'au ba? căci în contra lui pentru asemenea cauze amu legea disciplinară, ci este vorb'a de gravamen, cari nu se pōtă referi la altu-ceva, de câtă la interesele partidelor, ăr aceea ce este pentru o partidă gravamen, este negresitu pentru cealaltă unu favoru, prin urmare că se se pōtă aduce o judecată drēptă se recere pertractare contradictorie.

Presedintele: pune la votu textulu comisiei, care se primesce și prin aceste amendamentulu lui Veszter cade.

După această presedinte raportă, că modificările referitoare la §. 15, remasu în suspensă, sunt deja redactate și rogă Cas'a, că se le asculte și se votează asupra lor.

Notariulu Baross Gabor cetesce testulu urmatoriu:

„Paragraful 15 se se modifice în modulu urmatoriu:

„Din aline'a a două cuvintele ce urmădu după cuvintele acestea „dintre care fia-care grupa de interese alege două membri ordinari și unu membru suplentu,” se se elimine;

în aline'a a trei'a cuvintele cari urmădu după „cândă membrii ordinari sunt împedecați,” se se elimine;

în aline'a a opt'a cuvintele acestea „dintre cari unulu trebuie se aiba calificatiunea expertilor economici permanenti,” se se elimine;

în aline'a a nou'a cuvintele acestea „dintre

expertii economici permanenti, precum și din sirulu ultimulu cuvintele „totu dintre aceia,” se se elimine.

în aline'a a diecea cuvintele acestea „economicu permanentu” se se elimine;

în aline'a a unsprezecea cuvintele „dintre acei experti economici permanenti, cari nu sunt interesați în cauză” se se elimine;

în aline'a a douăsprezecea sirulu primulu cuvintele „economici permanenti” se se elimine.

Bokross Elek ref.: După textulu cetitu s'ar susține aline'a ultima cu eliminarea cuvintelor „economici permanenti”; într'ă aline'a înse numai în acelu casu are întielesu, dacă se susține institutiunea expertilor permanenti, dar a eschide cu totul pe individii ce locuesc în aceeași comună, cari prin urmare sunt interesați în cauză, — n'ar fi corect, această nu a fostu intențiunea nici a proiectulu guvernului, nici a textulu comisiei.

Dreptu aceea recomandă eliminarea întregii alinee ultime.

Parteniu Cosm'a: Eu nu pot fi de acordu cu interpretarea d-lui referent, pentru-că aceea nu ar avea rezultate bune. Lucrulu principalu este, că expertii se fia neinteresați fatia cu ambele partide. Dacă s'ar dovedi, că unii dintre experti sunt interesați, nu pricepu ce ar strică aceea, că reclamarea în contra lor se se ia la protocolu. În acestu casu judecatori'a, dacă voiesce, celu puțin va putea respectă temerile ivite.

Dreptu aceea eu primescu aline'a asia precum o a stilisatu d-lu deputatu Teleszky.

Szikszay Lajos: Eu sunt de acordu cu amendamentulu d-lui Teleszky și revocu pe alu meu.

Presedintele pune la votu amendamentulu deputatulu Teleszky, afara de aline'a ultima, a carei eliminare a propus'o Bokross.

Se primesce amendamentulu lui Teleszky.

Se pune la votu aline'a ultima, carea nu se primesce.

Capitulu V.

Pertractarea meritoria.

§. 19. Agende principale ale pertractării meritorie sunt:

1. La segregarea urbarială a padurilor, pasiunilor și trestiselor:

a) Stăvirea numărulu sesiunilor ce au dreptu la competență urbarială, respective la segregarea pasiunei: stăvirea cuantității posesiunii, care a fostu domnescă și care a fostu urbarială;

b) Stăvirea competenței de sesiune, respective la segregarea pasiunei, stăvirea competențelor în proporțiunea posesiunii;

c) Stăvirea cuantității și dislocării teritoriilor, ce din teritoriulu de segregat, de o parte are se se separă pentru fostii urbarialiști, pentru biserică și școle, — de alta parte remane în posesiunea fostilor domni feudali;

d) Stăvirea proporțiunii, în care voru avea se se împartășească fostii iobagi remasi în comuniune, eventualu bisericile și școlele din folosința teritoriilor comune.

2. La proporționari:

a) Stăvirea competenței totale a singuratecelor comune;

b) Stăvirea competenței fostilor domni feudali și a fostilor urbarialiști, precum și stăvirea competenței bisericilor și școlilor, și stăvirea competenței individuale a membrilor comunelor singurate;

c) Stăvirea computării s'au rescumperării teritoriilor ocupate din posesiunea comună, eventualu stăvirea restituirii investițiilor;

d) Stăvirea și dislocarea competențelor, cari după §. 25 se voru separă în natură;

e) Stăvirea proporțiunii, în care voru avea se se împartășească partidele remase în comuniune, din folosința teritoriilor comune.

3. La comasari;

a) Stăvirea acelor parcele de posesiune din teritoriulu supusu comasării, cari nu facu substratu de schimbare;

b) Stăvirea calilor de comunicațiune și dintre hotare (dőlőut) și a celor laterali (csapások);

c) Stăvirea isvórelor, adaptórelor, cimiterielor, școlilor de pomaritu etc. necesare pentru usulu comunu;

d) Stăvirea dislocării novelor complexe de posesiune;

e) Stăvirea complanării și desdăunării obiectelor, cari reclama o complanare și desdăunare separată.

Bokross Elek ref.: On Casa! În urmă primirei propunerii baronului Kemény Kálmán, află de lipsa că și aci între agende pertractării se se susceapă și agendele acelei proceduri speciale.

Dreptu aceea imi iau voia a face următoarea propunere:

„La punctulu 1. alu §-ului 19 se se susceapă urmatoriu textu:

e) „Stăvirea schimbării și dislocării parcelor de pământ ce se afla printre paduri.”

Presedintele pune la votu §-ulu cu propunerea lui Bokross, cari ambele se primescu.

§. 20. „După terminarea autenticării judele pertractatoriu numai de câtă începe pertractarea meritoria. Spre scopulu acesta este datoriu a încercă esoperarea unei împaciuri și contielegeri între partide.

Dacă partidele s'au contielesu în privința tuturor agendelor și totor cestiunilor subversante, judele pertractatoriu subterne împaciurea la tribunalulu reg. carele o esaminedă, înse numai în privința formală și numai din punctu de vedere alu integrității, era despre primirea ei înscinție pe partide.

În contra acestei deciziuni este admisă apelatiunea, înse numai pentru gravamine formale, s'au din defectulu

integrității împaciurei, — asupra careia decide cu valoare definitivă tabl'a regesca.”

Se primesce.

§. 21. De si nu succede împaciurea în privința tuturor cestiunilor, judele pertractatoriu este datoriu a lăd la protocolu învoirile facute în privința singuratecelor puncte.

După această asculta partidele în privința punctelor neresolvite, dorințele lor le ia pe scurtu la protocolu, și numai de câtă îndrumă pe inginerulu functionariu, că pe bas'a lucrarilor premergătoare, în conformitate cu dispozițiunile legilor și cu punctele sta-verite în contielegere comună, și cu posibilă respectare a dorințelor se gătască planulu segregării urbariale, proporționării s'au comasării, în terminu preclusu.

La gătirea planulu, precum și la aducerea sentinței meritoriale, afara de dispozițiunile legilor cari în asta privință sunt în vigoare, sunt de a se ținea și normele coprinse în §§. urmatori 22—25.”

Se primesce.

§. 22. „La împartirea nouă a teritoriulu supusu comasării: averea statulu, a municipiulu și a comunei, bunurile fundatiunilor publice, posesiunea institutiunilor publice și a reuniunilor publice vinu sub aceleasi mesuri cu averea posesorilor privati și în loculu lor li se împarte o posesiune nouă corespunzătoare posesiunii de înainte de comasare.”

Se primesce.

§. 23. „Pe calea comasării nu formă substratu de schimbare:

a) fundurile intravilane ce sunt în teritoriulu comunei și posesiunile extravilane, cari sunt împreunate cu acelea și ingradite la olaltă;

b) prediile provide cu colibe;

c) viile, plantatiunile de arbori, pometurile și nemestile;

d) minele de nasipu, de petrisiu, de lutu și de pōtra, stabilimentele de mine; isvórele de ape minerale, stabilimentele de industrie și de fabrici, locurile de mōra, de vadu și de vami, dinpreună cu teritiile ce sunt de lipsa spre susținerea aceloră.

Padurile de regula nu formă substratu de schimbare pe calea comasării, ci acele se potă schimbă și preste voi'a proprietariulu, numai dacă o comasare corespunzătoare s'ar paralisi prin crutiarea unor paduri de puțină valoare. — Dar și în acestu casu padurile de regula se potă schimbă numai cu stratu de padure de asemenea calitate, era diferința în valoarea substantiei arborilor esistenți, în lipsă unei învoieri între partide, se complană cu bani, pe bas'a estimării.

(Va urmă.)

Correspondenție particulară ale „Observatorulu”.

— Bania la 26 Iuliu 1880.

Stimate Domnule Redactoru! Cugetu că de asta-data imi vei permite. a'mi aperiă persōn'a de insultă din pretui't'a-ve fōia Nr. 56. — Nu mi e datin'a se vatam pe nimeni, cu atātă mai puțin în publicitate: Asia că rectifică, me rogă a mi-se da spatiu nu numai în locu deschisu.

Din partea mea am tramisu o corespondență la pretui't'a-ve fōia, în care am atinsu nu prea puțin despre jurstarile nōstre din Almaju (Banatu), ma și slabiciunile nōstre asemenea m'amu triditu a le schitia câtă se pōte mai bine. Dorere, corespondența mea modestă, de bună sēma au ajunsu în corfa redactională — fără a obține răspunsu și fără se se ivēscă vreo-data. — Înse a fostu bine și asia, căci pōte descrierea jurstarilor nōstre administrative și jurisdictionale o amu privitu cu ochilari maritori, se vedu mai bine, căci m'amu ținutu strictu de proverbulu românescu: „nu-ți baga nasulu, unde nu-ți ferbe ol'a.”

Trecundu deci la obiectu si anume la corespondența „unui observatoriu” din Almaju, aducă înainte, că nici de Pausz, nici de Ujfalusy, nici de Szabo nu me atingu, nu voiescu nici a'i aperi, nici a'i defaima: „totu individulu precum isi face culcusiulu, asia se si odihnesce. Cu această cugetă că amu disu destulu.

Referitoriu la dorința locuitorilor, reprezentati fără plenipotentia prin „unu observatoriu”, atingu atātă, că subscrisulu că notariu cercuale în Bani'a, nici prin protectoratulu s'au influințat, s'au macaru înpunerea lui Pausz și Szabó n'am ajunsu; postululu l'am dobenditu prin alegerea de bună vointă și votizarea absolută a reprezentantilor comunelor aliate, și nu m'am triditu a castiga postululu acesta, nici prin beutură, nici prin bani, nici prin fortia, precum au cercatu altii în contra mea. — Cumcă în contra mea la comitatu s'a datu cutare „pēra”, foarte cred; asta este datin'a pe aici, dar cumcă caus'a mea ar sta la comitatu, nu știu nemica, până acuma nici nu m'au ascultatu, nici nu s'a ordnatu cercetare în contra mea. Șciindu acuma că sum „pērētū”, — în publicitate me rogă de Escelenti'a Sa dlu comissariu regescu, că se binevoiescă a ordina cercetarea câtă mai curēndu în contra mea, examinandume câtă se pōte mai strictu, și la casu, de cumva asiū fi comisū delictu în contra legi, în contra poporulu, s'au asiū fi neglidentu, — aspru a me pedepsi, ma a me si suspenda din postu. De cumva înse aceste nu s'aru dovedi, me rogă pe aceia a'i pedepsi, cari me insulta si imi defaima numele.

În fine, de cumva acela „unu observatoriu” me declara si pe mine de „unu exaltatu, din acei ce dau cu bard'a în luna, destrabalati, betivi, batausi etc. etc.” — că atare ilu declara si eu, si'lă provocu a documenta aceste, din contra voiū fi silitu într-altu modu a pasi si în „locu deschisu”, unde declaratiunile pōte se fia cu multu mai grobiane.

Cu tōtă stim'a

E. N. Terentiu Pucea,
notariu cercualu.

— Not'a Redactiunei la această corespondență. Facuramă pe voi'a domnulu notariu din Bani'a,

fără voia noastră, ci numai că se nu fimu acuși de nici o parțialitate. Cu scrisoarea sa din 24 Maiu. se sculase contra unui altu corespondente din Nr. 37 alu „Obs.“ In totu ce s'a publicat până acuma in acestea colone, numele dsale nu vine nicaieri. In Nr. 56 se vorbește despre „cătiva notari inpusi de Pausz dupa placulu seu.“ Daca dn. Pucea scie bine că nu Pausz l'a inpusu, cum se dice in Romani'a, cu topuzulu turcescu, de ce se dora pe dsa capulu altora? Amu delaturatu corespondenti'a sa din 24 Maiu curatu numai pentru binele dsale. Las' că ea raspunde la câteva cuvente ale corespondentului nostru pe 1½ cōla sau 6 pagine lungi, dara apoi scriindu asia pe lungu, chiaru dsa se incurca reu; recunōște torturi barbare; marturisește si alte lucruri, precum de ex. la pag. 2 că „se facu abusuri de către aceia, cari usedia de favorulu naturei de a conduce poporulu dupa placulu loru“; la pag. 5 că in Bani'a pentru 350 scolari este numai unu docente, si alte multe. Daca amu fi alunecatu noi se publicamu acea scrisoarea lunga din 24 Maiu, s'aru fi ridicatu asupra dlui notariu unu torente de atacuri personali. Mare pecatu, că precum se pare, dvōstra, inteligentia romanēscă destulu de numerosa acolo in Banatu, nu cititi nimicu sau mai nimicu, din atatea corespondentie si acte oficiale, căte se publica neincetatu in diarele magiare si germane din Temisiōr'a, Lugosiu, Aradu, B.-Pest'a, nu numai asupra functionariloru neromani, ci si contra romaniloru, inca si despre mai multi preoti, carii sunt descrisi că cei mai abusivi din tōta monarchi'a, unii cadiuti in cercetari criminali, altii chiaru condamnatu la inchisori. Cum se intempla, că dv. aflati numai cele publicate, una din câte 100, in vreunu diariu romanescu, ăra din alte diarie nu cunōsceti nimicu? Ati uitatu inca si de neadulate scandale publicate in „Magyarország“ din lun'a Martiu a. c.? N'ati vediutu investigariile facute de pretorulu Juliu Boga, cum si incercarea desiōrta de a inneca adeverulu prin terorisarea celoru doi tineri? Ati uitatu infami'a comissa de către acelu docente miserabile, care dupace intrigase odata in tōte modurile contra inspectoratulu dlui dr. P. Vasici, mai de curendu a falsificatu 17 subscriptiuni, dupa care in 29 Maiu a fostu exmisu dn. asessoru consist. Ant. Todorescu pentru investigatiune? Dupa atatea crime, delictu si mai anume defraudari si dilapidari de averi publice, spoliatiuni tiranice ale comunelor si particulariloru, apoi cea mai nerusnata fala, candu reusiau cu hotiile loru, — dupace tōte acelea esira la lumin'a dilei, abia la 7 si respective 10 ani de dile, pe unu teritoriu relative micu, numai de patru comitate, numitu Banatulu Temisiōrei, ce mirare, daca in cele din urma nici ochiulu celu mai ageru nu mai e in stare se alēga pe bunu din reu, că in Sodoma si Gomorha?

Banatulu a fostu odiniora tiēra in adeveru libera, că romanēscă in dilele Corviniloru si dupa aceea până la 1526 (caderea Ungariei la Mohaci); de atunci incōce elu a fostu consideratu si tractatu că tiēra cucerita si subjugata cu armele, mai antaiu de către turci până la 1717, dupa aceea de către austriaci, dela carii sub Mari'a Teresi'a trecuse in administratiune politica unguresca si in cea eclesiastica serbēscă, doue despotisme, pentru poporatiunea romanēscă totu asia de afurise că si celu turcescu. O parte din Banatu a cadiutu sub despotismulu militariu, carele inse, dica cine câteva vrea, au avutu mai multe parti bune decâtu rele. Nici că sub absolutismulu austriacu (1849—1866) nu le a mersu asia de bine nici-odata romaniloru banatieni; ăra daca nu faceau ei marea secatura politica din a. 1861 daca adeca nu 'si cereau ei insii domnia noua multu mai flamenda pe capulu loru, dela 1867 incōce nu aru fi ajunsu se fia tractati din nou că tiēra subjugata, nici că se se dica in B.-Pest'a despre poporulu romanescu din Banatu, că este invalidu, destinatu a disparé de pre acelu teritoriu cu atātu mai curendu, cu cătu chiaru si o parte din inteligenti'a lui lucra alaturea cu strainii spre a'i stinge sōrele.

Sciri diverse.

— (Congressulu nationalu bisericescu) alu metropoliei romane gr. or. se va intruni la 1 Octobru a. c. in Sibiu.

— (Principele de corōna Rudolfulu) au fostu inaintatu la rangulu de generalu-maioru in armat'a austro-ungara.

— (A. S. R. Principelui Carolu) i s'au conferitu din partea imperatului Germaniei, proprietatea regimentulu de dragoni hanoverani Nr. 9, care se afla garnisonatu in Metz.

— (O noua bravura a ministrului Aug. Trefort.) Cunoscutulu si vechiulu pensionatu de fete alu dōmnei Vautier din Brasiovu au fostu inchisu in 4 Sept. st. n. prin ordinu ministerialu, subt pretestu, că in acelu institutu la studiulu geografiei s'ar fi intrebuintiatu o charta daco-romanistica, in care Transilvani'a ăra desemnata că apartinēndu Romaniei. Acesta au fostu numai pretestulu. Adeverat'a causa inse este, că acestu pensionatu bine-condusu alu d-nei Vautier, ăra bine-frecventatu atātu din partea scolaritiloru indigene, cătu si cu deosebire de către o multime de interniste din Romani'a, făcēndu astfelu o mare si meritata concurentia, totoruru celoru-lalte scōle si pensionate private unguresci. Mai dilele trecute fu alungatu de aicea din Sibiu sexagenariulu pedagogu

parintele Horn subt pretestu, că germanisedia pensionatulu de fete alu calugaritiloru ursuline; acuma au fostu inchisu pensionatulu d-nei Vautier subt pretestu, că propaga geografi'a daco-romanistica si maine pōte se voru inchide tōte scōlele si institutetele nemagiare. Acestea sunt desperatele fapte ale paroxismului de magiarisare.

— (Scire scolastica.) Inmatricularea la scōlele romane centrale gr. or. din Brasiovu se va incepe in 29 Sept. a. c. st. v. dela 9—12 6re a. m. Parintii si tutorii, cari voru a inmatriculă pe fiii sēu pupilii loru la aceste scōle, se invita a se presentă la timpulu precisatu mai susu, in cancelari'a onor. Eforii scolare, avēdu a aduce cu sine spre presentare pe elevii ce aru voi se'i inmatriculedie.

Tacsele ce au a se solvi la inceputu sunt:

a) Pentru cei ce se inmatriculedia pentru prim'a-6ra la gimnasiu, scōl'a comerciala si reala 2 fl. b) Didactru pentru romanii gr. or. si gr. cath. in gimnasiulu inferioru si scōl'a reala 4 fl. 30 cr.; in gimnasiulu superioru si scōl'a comerciala 8 fl. 50 cr. Pentru ceilalti scolari didactru inpatritu. (Se teme 6re onor. Eforia că se voru inbuldi prea multi scolari straini, de au urcatu didactrulu, că si candu acelu gimnasiu ar fi o facultate universitara? Red.)

Esamenele de primire si de repetitiune se voru tinea in cancelari'a Directiunei in dilele de 29 Augustu 1 si 2 Septembrie dela 3—6 6re p. m.

In 3 Sept. se voru incepe prelegerile. Dela 3 Sept. se voru primi scolarii numai documentandu'si intardiērea prin testimoniu medicalu, ăra dela 10—15 Sept. numai in urm'a unei suplice insinuate la Directiune si corpulu professoralu, documentandu suplicantulu imposibilitatea fisica sēu morala de a se fi potutu presentă la timpulu fiesatu.

Brasiovu, 12 Augustu 1880.

St. Josifu.
directoru.

N. B. De didactru se scutescu conformu §. 7 din legile disciplinare.

— (Adunarea constituanta a Reuniunei femeiloru romane din Selagiu) s'a tinutu, precum am fostu anuntiatu si noi la timpulu seu, duminēca in 30 Augustu la Simleu. Reuniunea s'au constituitu in modu provisoriu, până la intariērea statuteloru din partea guvernului ungurescu, alegēndu-se de presiedinta d-n'a Mari'a Cosma n. Dragosiu, ăra de secretariu d. D. Suciu. Cu acea ocasiune s'au alesu si o comisiune, cu scopu de a se consultă asupra modalitatiloru, prin care reuniunea se participe la espositiunea din anulu viitoriu. Totu cu acea ocasiune s'au datu si unu concertu si unu balu, care ambele au reusitu fōrte bine. Unele familii unguresci din Simleu si giuru au refusat de a participă la aceste petreceri, subt pretestu, că nu li s'au tramisu invitarile in limb'a unguresca, ci in cea romanēscă. Se le fia de bine!

— (Scōl'a pedagogica de fete) sēu cum se numesce in Romani'a cu terminu inprumutatu dela francesi, scōla normala de fete. Până ce noi pe aici prin Transilvani'a vorbimu si scriemu multe despre imperativ'a necesitate a infiintari de scōle superiori gimnasiali si de institute pedagogice romanesci pentru seculu nostru femeiescu; până candu ne plangemu amaru unii către altii, că voindu a dá fetisiōreloru nōstre o crescere mai alēsa, le espunemu noi insine la pericolulu desnationalisarei, episcopulu dela Aradu tace si face. Dupa sciri autentice, in dieces'a Aradului se afla până acum 20 de docente cu atestate de calificatiune, aplicate pe la scōlele confessionali romanesci si alte 17 eleve, care se prepara din sciintiele pedagogice pentru aceeasi vocatiune. Scurtu si bine, fara multe forme, in care se perde essenti'a lucrului.

Afara de acestea ni se asigura, că in aceeasi diecesa s'au formatu pe la unele biserici din comune mai mari choruri de fetitie, alu caroru cantecu angerescu la s. liturgia inalta spiritele către cele ceresci si dá nutrementu sentimentelor religiose si morali.

Mai dintr'odata cu aceste sciri frumoșe ne veni si dela Oradea-mare o invitatiune caldura dela adunarea inteligentiei romane din locu, tinuta in 28 Aug. cu scopu de a infiintă si acolo de multu proiectat'a si ferbinte dorit'a scōla romanēscă de fetitie pentru dieces'a Oradei. Vom face cătu mai curendu locu si in colōnele nōstre acestei invitatiuni fratiesci; ăra până atunci felicitamu pe confratii nostrii din totu sufletulu pentru salutari'a intreprindere, careia ii si dorimu viētia sempiterna.

Post'a redactiunei.

Armenopole, 24 Aug. Despre betia. Inda-ce vomu mai castigă spatiu. Pachetulu cu cartile a mersu.

De lānga Timisiu, 30 Aug. Comentariu a propos la caletori'a ministrului. Cātu mai curundu.

Focsiani, 1 Sept. Precum am facutu si cu alti amici, am retinutu inadinsu. Prepuneamu că nu sunteti acasa. De colo, nu avēmu nici unu respunsu.

Sibiu, venitu cu post'a in 4 Sept. Institute nemagiare nu s'au sugrumatu totu cu o maniera. Matica, societatea literaria a slovaciloru, fu atacata mai antaiu in siedintie publice de către unu agentu provocatoru, slovacu de origine, trimisu inadinsu că se turbure spiritele. Unii slovaci au intratu in acea cursa, cei mai multi s'au feritu. Alu doilea anu unu spionu a denuntiatu, că la Matica se dilapidedia bani. Scopulu nu s'au ajunsu nici asia, căci dilapidarea remase minciuna. Acum luă v.-comitele, din porunca sēu din indemnulu propriu, caus'a Maticēi slovace in man'a sa, o aduse in nexu cu gimnasiile slovace, făcū câte-va estrase traduse din tipariturile literarie si Matica fu omorita subt pretestu de panslavismu.

Procesulu Maticēi serbesci fu mai scurtu; ea fu legata de numele lui Mileticiu, asupra caruia esira, precum este cunoscutu, martori minciunosi, totu serbi, platiti bine, si Matica fu codamnata mai totu deodata cu Mileticiu.

Asociatiunea romana din Cernauti nu este omorita, numai paralisata, cu maiestria invetiata la Vien'a, că unu omu lovit in o parte a corpului de apoplexia, nici viia nici mōrta.

Asupra asociatiunei transilvane se adusesse o sententia de mōrte inainte cu optu ani la Clusiu, intr'o conferentia confidentiala unguresca. Atunci n'au reusitu. In a. 1878 se incarcara se o sugrume pe cale indirecta prin unu procesu de pressa. N'au reusitu nici asia. De atunci se cauta mereu, că se se afle in padurea romanēscă o cōda tiēpana la securea unguresca. Intre altele se pune in cursu minciun'a criminala, că venitul anuale alu Asociatiunei nu ar fi numai 4000, ci 8000 (optu mii) pe anu. Scopulu satanicu este invederatu: a se trage prin acea calumnia atentivnea auctoritatiloru publice asupra averei si comptabilitatii Asociatiunei. Ei, bine, dara guvernulu nu pōte pune man'a in nici-unu casu pe a avea Asociatiunei transilvane, precum a pusu pe a Maticēi slovace, pentru-că acea avere este drēpta hereditate a gimnasiiloru din Blasiu si Brasiovu, conformu §-lui 38 din statutele aprobate prin preinalt'a decisiune a Majestatiei Sale din 6 Septembrie 1861; preste acēsta natiunea romanēscă din Transilvani'a inca este acilea, pentru-că se'si a pere obolulu seu.

Insult'a nerusinata ce ni se face prin provocarea, că se ne degradamu si noi de sbiri si denuntianti ai Asociatiunei, o respingemu cu tōta urgi'a sufletulu nostru. Auctorulu pamfletulu se'si caute in alta parte diarie dedate a inproscă cu noroiu si a innegrī totu ce are romanulu mai bunu, mai onestu si mai venerabile, a face si servitiulu lui Kozarek in executarea sententieloru, a veni si in contactu cu procurorulu statului.

Nu au successu spurcatele atentate asupra institutulu Albin'a, nu va succede nici asupra Asociatiunei.

Preturiile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

3 Septembrie st. n. in Sibiu:

Grău, dupa cūalitati	1	hectolitru fl.	6.50—7.50
Grău, amestecat	1	„	5.—6.—
Secara	1	„	4.90—5.30
Papusiōiu	1	„	4.80—5.20
Ordiu	1	„	4.10—4.50
Ovesu	1	„	1.80—2.20
Cartofi	1	„	1.60—2.—
Mazare	1	„	6.50—7.50
Linte	1	„	9.—10.—
Fasole	1	„	6.—7.—

Ernaticu de vite.

Pe mosi'a Darabani, judetiulu Dorohoi, gasindu-se fēnu de cea mai buna calitate si pasiune inbelsiugata si intinsa, — mocanii cu oi, cai, sēu ori-ce altu soi de vite sunt primiti la ernaticu cu conditiunile cele mai favorabile. Atātu in privirea indemanariloru cātu si a pretiului a se adressă directu la Curtea mosiei.

(29) 1—6

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Kraft.